

Til Stortingets næringskomité

Vår ref.:
REGDato:
16. desember 2024

Teknas innspill til næringskomiteens behandling av Meld. St. 6 (2024-2025) og Dokument 8:3 S (2024-2025)

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 112 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Eksisterende næringer skal igjennom en grønn og digital omstilling understøttes av nye næringer. Gründere og oppstartsbedrifter spiller en sentral rolle i å sikre dette. De bidrar til ny verdiskaping og arbeidsplasser, og ikke minst løsninger som styrker konkurransekraften til norsk næringsliv.

Skal man nå regjeringens ambisjon om at «Norge skal være et verdens beste land å starte og drive virksomhet i», så må den følges opp med konkrete mål og en handlingsplan for å nå disse.

Dok. 8 forslaget som foreligger, inneholder mange gode forslag til mål og konkrete tiltak for å styrke gründere og oppstartsbedrifters rammevilkår.

Viser for øvrig til Teknas innspill til regjeringens arbeid med Stortingsmeldingen¹. Tekna ønsker å særlig framheve følgende punkter til komiteen.

Tilgang på kompetanse

Alle virksomheter opplever i dag en sterk konkurranse etter kompetanse. Kompetansebehovsutvalget beskriver i sin delrapport situasjonen slik: *Generelt sett er det knapphet på både arbeidskraft og kompetanse i det norske*

¹ <https://www.tekna.no/meninger/horingsuttalelser/2024/innspill-til-stortingsmelding-om-grundere-og-oppstartsbedrifter/>

arbeidsmarkedet, og yrkesgruppene som det er behov for i den grønne omstillingen, er sterkt etterspurt i arbeidsmarkedet generelt.²

Teknologisk og naturvitenskapelig kompetanse er helt sentral for å lykkes i den grønne og den digitale omstillingen. For at ikke kompetanse skal bli en flaskehals for oppstartsbedrifters mulighet til å vokse og utvikle seg, så må tilbudet av kompetanse som er etterspurt styrkes.

Stortinget må be regjeringen jobbe frem konkrete tiltak for å øke rekrutteringen til realfag.

Stortinget må be regjeringen redegjøre for hvilke tiltak de har for å øke rekrutteringen til teknologifag i oppfølgingen av Stortingets behandling av opptaksmeldingen våren 2024.

Et brukerorientert virkemiddelapparat

Det næringsrettede virkemiddelapparatet spiller en viktig rolle i å legge til rette for FoU, etablering, vekst, skalering og eksport. Gründere og oppstartsbedrifter har ulike behov knyttet til hvor i etableringsløpet de er, fra etablering til internasjonalisering og eksport. Virkemiddelapparatet må kunne svare opp de ulike behovene.

En gjentagende tilbakemelding fra våre medlemmer er at det næringsrettede virkemiddelapparatet i større grad må legge til rette for gründere og oppstartsbedrifter med lite erfaring av å bruke virkemiddelapparatet. Arbeidet som gjøres igjennom Virkemiddelapparatet 2.0 må derfor gjennomføres.

Tekna mener ambisjonene for arbeidet med virkemiddelapparatet 2.0 og «En dør inn» må opprettholdes og prosjektet fullføres.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen sikre at Forskningsrådet og de andre virkemiddelaktørene har tilstrekkelig med midler til å ivareta sine oppgaver på en god måte – og at de har tilstrekkelig med midler til å ta ut interessen fra næringslivet innen FoU.

For å lykkes må også oppstartsbedrifter ha tilgang til gode og relevante testfasiliteter, miljøer og kompetansenettverk. Klynger, katapulter og inkubatorer er rigget for å kunne gi dette tilbudet. Videre satsninger, som helsekatapulten, vil være helt avhengig av at det tilføres nye midler til katapultordningen dersom det skal bli mulig å realisere det.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen om å styrke bevilgingene til klyngene. Disse utgjør en viktig infrastruktur for oppstartsselskaper.

² Kompetansebehovsutvalgets delrapport <https://kompetansebehovsutvalget.no/wp-content/uploads/2023/09/KBU-temarapport-2023.pdf>

Tekna mener Stortinget må be regjeringen styrke katapultordningen for å styrke gründere og oppstartsbedrifters tilgang til testinfrastruktur, redde fagmiljøet rundt katapultene og for å realisere en katapult innen helse.

Tilgang på kapital

Gründere og oppstartsbedrifters har behov for ulike typer kapital til ulike stadier i utviklingen av bedriften. Mye av tiden til gründere og oppstartsselskaper handler om å få tak i kapital som er villig til å investere.

Såkornfond er viktige kilde til kapital i svært tidlig fase i et selskap. Spesielt for teknologiselskaper som er i en startfase og nødvendigvis ikke har en ferdigutviklet teknologi. Tilgangen til risikovillig kapital i tidligfase må styrkes.

Også overgangsfasen fra å ha utviklet et nytt produkt eller tjeneste til et kommersielt produkt oppleves av mange som krevende. Det må sees på hvordan virkemiddelapparatet kan bistå bedriftene som er i denne fasen («dødens dal»).

Tekna ber Stortinget om å be regjeringen styrke bevilgningene til tidligfaseinvesteringen i Investinor.

Tekna er positive til at regjeringen skal gi Investinor i oppdrag å vurdere hvordan Investinor i partnerskap med private eiere som pensjonskasser og lignende, kan samarbeide med sikte på å bedre kapitaltilgangen i det norske tidligfasemarkedet.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen belyses hvordan virkemiddelapparatet i større grad kan bistå oppstartsbedrifter som er i kommersialiseringsfasen.

De regionale forskningsfondene (RFF) ble avvirket i statsbudsjettet for 2024. Bortfallet av disse rammer mindre regionale forprosjekt i små- og mellomstore bedrifter. Oppstartsbedriftene har behov for bistand fra forskere for å få frem løsninger og salgsargumenter kjapt. Ved bortfallet av RFF har de mindre tilskuddene som oppstartsbedriftene har behov for på veien mot de større midlene falt bort.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen om at det må sees på alternativer til RFF. Å styrke fylkeskommunenes forskningsmobiliseringsmidler kan være en mulighet for å stimulere til innovasjon og FoU i små og mellomstore bedrifter.

Vi trenger en god forståelse for hvordan vi bygger ny industri og næringer som både bidrar med eksportverdi og arbeidsplasser. I denne sammenheng må vi også ha en bedre innsikt i hvordan vi skal få fram nyetableringer av teknologi- og kompetansebedrifter med lang utviklingstid og hvordan man skal få disse til å vokse.

Tekna mener det er viktig å legge til rette for risikovillig skaleringskapital og bistand i forhold til skaleringskompetanse.

Tekna mener stortingsmeldingen må belyse hvordan vi best kan legge til rette for oppstartsbedrifter med lange utviklingsløp (10 – 20 år).

Offentlige anskaffelser

Flere av Teknas medlemmer peker på StartOff-ordningen som et viktig program for å tilgjengeliggjøre offentlige anskaffelser til oppstartsselskaper. Ordningen ble avvirket i statsbudsjettet for 2024. Også Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) ble trukket fram som et viktig verktøy for innovative offentlige anskaffelser og for å engasjere markedet i å finne de beste løsningene.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen om å gjenopprette StartOff-ordningen.

Tekna mener Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) må utvikles videre og styrke innrettingen mot oppstartsselskaper.

Kvinnelig entreprenørskap

Det er positivt at regjeringen med denne stortingsmeldingen ønsker å fremme kvinnelig entreprenørskap. Som en arbeidstakerforening, er Tekna opptatt av at arbeidslivet skal være inkluderes og gjenspeile mangfoldet i samfunnet generelt – også for oppstartsselskapene. Dersom vi skal lykkes med å bedre kjønnsrepresentasjon arbeidslivet, må vi tilrettelegge for at flere kvinner kan bli gründere.

Tekna mener at regjeringen må redusere risikoen ved å starte opp egen virksomhet igjennom å sikre gode rammebetingelser i form av skatte-, velferds- og pensjonsordninger slik at flere kvinner kan drive egen virksomhet.

Tekna mener det må fremmes kunnskap som kan bidra til å vise mulighetene for den enkelte ved å starte egen bedrift for å stimulere til mangfold, og styrke bevisstheten om gründerskap og kapitaltilgang.